EKUMENIŻMU U DJALOGU INTER-RELIĠJUŻ FIL-*VERBUM DOMINI*

P Marcello Ghirlando ofm

Żewġ elementi sbieħ u importanti li joħorġu mill-Eżortazzjoni Apostolika *Verbum Domini* huma dak li jmiss id-djalogu ekumeniku u ieħor li jmiss id-djalogu inter-reliġjuż. Fil-fatt, fl-Introduzzjoni tal-Eżortazzjoni, fin-numru 4, diġà nsibu ħjiel ta' dawn iż-żewġ tipi ta' djalogu. Wara li l-Papa jitkellem fuq l-esperjenza tas-Sinodu tal-Isqfijiet li riedu jinġabru anke fiżikament madwar il-Ktieb tal-Iskrittura Mqaddsa biex juru li Alla għadu jkellimna llum, hu jgħaddi biex juri l-apprezzament tiegħu għad-diversi interventi magħmula mid-delegati tad-diversi Knejjes Insara li aċċettaw li jieħdu sehem fis-Sinodu u anke tal-intervent ta' Rabbi Lhudi li tkellem fuq l-Iskritturi Lhud.

Fin-numru 4 hekk naqraw: "Fit-tnax-il assemblea tas-Sinodu, Isqfijiet minn madwar id-dinja nġabru wadwar il-Kelma ta' Alla u b'mod simboliku qiegħdu it-test tal-Bibbja fiċ-ċentru

tal-assemblea biex jerġgħu jġeddu dak li hemm il-bżża' nidraw: jiġifieri li Alla jkellimna u jwieġeb għall-mistoqsijiet tagħna. Flimkien smajna u ċċelebrajna l-Kelma tal-Mulej. Qsamna ma' xulxin dak li l-Mulej qed jagħmel fost il-poplu ta' Alla u qsamna t-tamiet tagħna u wkoll dak li jħassibna. Dan kollu għinna biex nifhmu li nistgħu napprofondixxu r-relazzjoni tagħna mal-Kelma ta' Alla flimkien, bħala Knisja, aħna u nisimgħu u nilqgħu lil xulxin. Minn hawn toħroġ il-gratitudni tagħna għax-xhieda dwar il-ħajja tal-Knisja li bosta tkellmu fuqha. Ħaġa li messet il-qalb tagħna kienu l-mumenti li fihom tkellmu ħutna d-delegati tal-Knejjes Insara l-oħra li laqgħu l-istedina tagħna biex jieħdu sehem fil-laqgħa tal-assemblea sinodali. F'moħħi qed jiġi partikolarment il-meditazzjoni mogħtija lilna mill-Qdusija Tiegħu Bartilmew I, il-Patrijarka Ekumeniku ta' Kostantinopli, meditazzjoni li ġiet apprezzata ħafna mill-membri tas-Sinodu. Ukoll, għall-ewwel darba s-Sinodu tal-Isqfijiet stieden Rabbi li offrielna xhieda prezzjuża fuq l-Iskritturi Lhud, li huma wkoll parti mill-Iskritturi tagħna".

F'dan kollu l-Papa jara li fil-Knisja qiegħda sseħħ Pentekoste ġdida; il-Knisja għadha titkellem b'ilsna diversi għaliex fi ħdanha stess hemm preżenti ħafna modi ta' kif wieħed jagħmel esperjenza ta' Alla, diversi kulturi, u kobor immens ta' esperjenzi umani li jixhdu għall-kobor immens tal-istess Kelma ta' Alla. Il-Pentekoste ma tiqafx: diversi popli għadhom qed jistennew li tixxandrilhom il-Kelma ta' Alla b'ilsienhom u fil-kultura tagħhom.

Ekumeniżmu

Fl-ewwel parti tal-Eżortazzjoni Apostolika, il-Papa jiddedika paragrafu sħiħ (numru 46) għall-Bibbja u l-Ekumeniżmu, jiġifieri il-ħidma favur l-għaqda bejn il-Knejjes Insara.

Hawnhekk il-Papa jerġa' ifakkar fiċ-ċentralità tat-talb bil-Kelma ta' Alla u tal-Istudju tal-Iskrittura Mqaddsa fid-djalogu ekumeniku. Hija l-Iskrittura nnifisha li tfakkar fit-talba mqanqla li Ġesù jagħmel għall-għaqda tad-dixxipli tiegħu. Fis-smigħ u fil-meditazzjoni tal-Kelma ta' Alla, l-Insara mifrudin jistgħu diġà jagħmlu esperjenza ta' għaqda vera, anke jekk mhux sħiħa. Hija l-Kelma li tfejjaq il-firdiet u tħoll il-preġudizzji li l-Insara ġejjin minn denominazzjonijiet diversi jista' jkollhom għal xulxin. Hija l-Iskrittura li tqanqal studju u riflessjoni aktar serja fuq dak li għadu jifridna, per eżempju l-interpretazzjoni tal-Iskrittura bħala Knisja u r-rwol tal-maġisteru tal-Knisja.

Imma ejjew naqraw x'jgħid Benedittu XVI testwalment: "Konxju li l-Knisja ssib il-pedament tagħha fi Kristu, il-Kelma inkarnata ta' Alla, is-Sinodu xtaq jemfasizza ċ-ċentralità tal-istudji bibliċi fid-djalogu ekumeniku li bħala skop għandu l-espressjoni tal-għaqda ta' dawk kollha li jemmnu fi Kristu. L-Iskritturi nfushom għandhom fihom it-talba mqanqla ta' Ġesù lill-Missier biex id-dixxipli jkunu ħaġa waħda, sabiex id-dinja temmen (ara: Ġw 17, 21). Dan kollu jsaħħaħ il-konvinzjoni tagħna li fis-smigħ u l-meditazzjoni ta' flimkien tal-Iskritturi nagħmlu esperjenza ta' għaqda vera, anke jekk mhux sħiħa. Is-smigħ flimkien tal-Iskritturi jmexxi 'l quddiem id-djalogu tal-karità u jgħinna nibnu fid-djalogu tal-verità. Li nisimgħu flimkien il-Kelma ta' Alla, li flimkien nagħmlu l-*Lectio Divina*, li nħallu lilna nfusna nintlaqtu mill-Kelma ta' Alla dejjem ġdida u friska, li ma nkunux torox quddiem dawk il-kelmiet li ma jsibux posthom fl-opinjonijiet u l-preġudizzji tagħna, li nisimgħu u nistudjaw flimkien fil-għaqda ta' dawk li jemmnu ta' kull żmien: dan kollu jesprimi mod ta' kif naslu għall-għaqda tal-fidi bħala tweġiba għas-smigħ tal-Kelma ta' Alla. Il-kliem tal-Konċilju Vatikan II f'dan ir-rigward kien ċar: 'Fid-djalogu ekumeniku innifsu, l-Iskrittura

Mqaddsa hija strument fl-id setgħana ta' Alla biex naslu għal dik l-għaqda li l-Feddej joffri lil kulħadd' (*Unitatis Redintegratio,* 21). Għalhekk irid ikun hemm żjieda fl-istudju ekumeniku, fid-diskussjoni u fiċ-ċelebrazzjonijiet tal-Kelma ta' Alla, b'rispett lejn in-normi u l-varjetà tat-tradizzjonijiet...

F'din il-ħidma ta' studju u talb, nagħrfu bil-kalma kollha dawk l-aspetti li għad iridu jiġu studjati b'mod aktar profond u dawk l-aspetti li fuqhom għad m'għandniex ftehim, bħall-għarfien tas-suġġett fundametali tal-interpretazzjoni fil-Knisja u r-rwol deċiżiv tal-maġisteru.

Fl-aħħarnett, nixtieq nenfasizza l-istqarrijiet tal-membri tas-Sinodu fuq l-importanza ekumenika tat-traduzzjonijiet tal-Bibbja fid-diversi ilsna. Aħna nafu li t-traduzzjoni ta' test bibliku mhux biss xi att mekkaniku imma li b'xi mod huwa parti mill-ħidma tal-interpretazzjoni tal-Iskrittura. F'dan ir-rigward, Il-Papa Ġwanni Pawlu II kien osserva li 'kull min jiftakar kemm id-dibattiti l-kbar fuq l-Iskrittura ħolqu diviżjonijiet, speċjalment fil-Punent, jista' japprezza il-pass kbir 'il quddiem li huma espressi f'dawn it-traduzzjonijiet' (*Ut Unum Sint*, 44). Il-mixja ekumenika teħtieġ il-promozzjoni ta' traduzzjonijiet komuni. Nixtieq nirringrazzja lil dawk kollha li huma parti minn din il-ħidma importanti u nagħmlilhom kuraġġ biex jipperseveraw f'din il-ħidma.'

Djalogu Inter-reliġjuż

Fit-tielet parti tal-Eżortazzjoni Appostolika, fejn il-Papa jitkellem mix-xandir tal-Kelma ta' Alla, in-numri 117-120 huma iddedikati lid-Djalogu Inter-reliġjuż. Dawn in-numri fil-fatt huma miktuba taħt is-sotto-titlu, Il-Kelma ta' Alla u d-Djalogu Inter-reliġjuż.

Fin-numru 117 il-Papa jitkellem fuq il-valur ta' dan it-tip ta' djalogu, forsi anke quddiem il-mistoqsija ta' ħafna li jistaqsu fuq jekk huwiex neċessarju dan it-tip ta' djalogu li l-Knisja Kattolika toffri lir-Reliġjonijiet l-oħra u anke quddiem l-iżball li nqiegħdu r-reliġjonijiet kollha f'borma waħda. Naqraw testwalment dak li jikteb il-Papa f'dan in-numru.

"Il-Knisja tqis bħala parti essenzjali tax-xandira tal-Kelma l-laqgħa, id-djalogu u l-kollaborazzjoni mal-bnedmin kollha ta' rieda tajba, b'mod partikulari ma' dawk li jimxu u jemmnu fid-diversi tradizzjonijiet reliġjużi tal-umanità. Dan għandu jseħħ mingħajr forom ta' sinkretiżmu u relativiżmu u jsir skont il-linji li ġew murija fid-Dikjarazzjoni *Nostra Aetate* tal-Konċilju Vatikan II (Id-Dikjarazzjoni fuq ir-Relazzjoni tal-Knisja mar-

Reliġjonijiet mhux Insara) u kif din ġiet żviluppata mill-Papiet. Illum il-ġurnata, il-pass mgħaġġel tal-globalizzazzjoni tagħmilha possibbli biex nies ta' diversi kulturi u reliġjonijiet jkunu f'kuntatt aktar qrib. Din hija opportunità providenzjali li tista' turi kemm ir-reliġjożità awtentika tista' tikkultiva fraternità universali. Illum, fis-soċjetajiet sekularizzati tagħna, huwa importanti ħafna li r-reliġjonijiet ikunu kapaċi jikkultivaw mentalità li tara lill-Kbir Alla bħala l-pedament ta' dak kollu li huwa tajjeb, l-għajn bla taqta' tal-ħajja morali u l-qawwa li jqanqal sens profond ta' fraternità universali.

Per eżempju, fit-tradizzjoni Ġudeo-Kristjana, wieħed isib xhieda li tqanqal tal-imħabba ta' Alla lejn il-popli kollha: fil-patt ma' Noè jgħaqqadhom f'tgħanniqa kbira li hija espressa mill-qawsalla fis-smewwiet (ara: Ġen 9, 13.14.16) u li, skont il-kelmiet tal-profeti, jixtieq jiġborhom flimkien f'familja waħda (ara: Iż 2, 2ff; 42, 6; 66, 18-21; Ġer 4, 2; Salm 47). Evidenza ta' konnessjoni bejn relazzjoni ma' Alla u etika ta' mħabba lejn kulħadd hija misjuba f'ħafna mit-tradizzjonijiet reliġjużi l-kbar".

In-numru 118 huwa iddedikat lid-Djalogu mal-Musulmani. Irridu niftakru li wħud mill-Isqfijiet li ħadu sehem fis-Sinodu jmexxu l-Insara tagħhom f'pajjiżi ta' maġġoranza Musulmana. Dan mingħajr ma ninsew kemm il-għadd ta' Musulmani, anke fil-Punent, huwa kbir f'diversi pajjiżi tal-Ewropa. Il-Kelma ta' Alla tqanqal il-Knisja biex tibqa' tagħmel u ttejjeb dan id-djalogu mal-Islam. Hekk jikteb Beneditu XVII: "Fost id-diversi reliġjonijiet il-Knisja tħares b'rispett lejn il-Musulmani li jqimu lil Alla wieħed. Huma jħarsu lejn Abraham u jqimu lil Alla bit-talb, bil-karità u bis-sawm. Nagħrfu li t-tradizzjoni Islamika tinkludi ħafna mill-persunaġġi, figuri, simboli u temi bibliċi. Bl-isforzi li beda l-Papa Ġwanni Pawlu II, nixtieq nesprimi t-tama tiegħi li r-relazzjonijiet ta' fiduċja li twaqqfu bejn l-Insara u l-Musulmani matul is-snin ikomplu jiżviluppaw fi spirtu ta' djalogu sinċier u mimli rispett. F'dan id-djalogu is-Sinodu talab li ssir riflessjoni aktar profonda fuq ir-rispett għall-ħajja bħala valur fundamentali, id-drittijiet inaljenabbli tal-irġiel u tan-nisa u d-dinjità ugwali tagħhom. Meta nżommu quddiem għajnejna d-distinzjoni netta li hemm bejn l-ordni soċjo-politiku u dak reliġjuż, ir-reliġjonijiet diversi iridu jagħtu l-kontribut speċifiku tagħhom lejn il-ġid komuni. Is-Sinodu talab lill-Konferenzi tal-Isqfijiet, kull fejn huwa sewwa li jsir, li jinkoraġixxu laqgħat li bħala skop iridu jgħinu lill-Insara u lill-Musulmani jsiru jafu aħjar lil xulxin biex imexxu 'l quddiem dawk il-valuri li s-soċjetà teħtieġ għall-koeżiżtenza pożittiva u paċifika".

Il-Papa jikteb anke kelma (numru 119) fuq ir-rispett li l-Knisja għandha lejn ir-reliġjonijiet antiki u t-tradizzjonijiet spiritwali li nsibu fid-diversi kontinenti. Isemmi l-valuri sbieħ ta' wħud minnhom: "ir-rispett lejn il-ħajja, il-kontemplazzjoni, is-skiet u s-sempliċità" li nsibu fil-Buddiżmu; "is-sens tas-sagru, is-sagrifiċċju u s-sawm" li nsibu fl-Induwiżmu; "il-familja u l-valuri soċjali" li nsibu fil-Konfuċjaniżmu. "Il-ħsieb ġenwin għat-traxxendenza ta' Alla magħruf bħala Ħallieq, ir-rispett għall-ħajja, għaż-żwieġ u l-familja, is-sens ta' solidarjetà" li nsibu f'esperjenzi reliġjużi oħra tad-dinja.

Fin-numru 120, fil-kuntest tad-Djalogu Inter-reliġjuż, il-Papa jikteb kelma fuq il-libertà reliġjuża: "Id-djalogu ma jagħtix il-frott jekk ma jinkludix fih rispett awtentiku għal kull persuna u l-ħelsien biex wieħed jipprattika ir-reliġjon tiegħu...b'mod privat u b'mod pubbliku, b'libertà ta' kuxjenza li tiġi garantita lil kull min jemmen...għax ir-rispett u d-djalogu jrid jiġi miż-żewġ naħat f'kollox, speċjalment f'dak li għandu x'jaqsam ma' libertajiet

bażiċi, u b'mod partikulari l-libertà reliġjuża. Dan ir-rispett u djalogu jħares is-sliem u l-ftehim bejn il-popli".

Djalogu mal-Ġudaiżmu

Fin-numri li għadna kemm tkellimna fuqhom ma jissemmiex il-Ġudajiżmu. Fil-fatt, għad-djalogu mal-Ġudajiżmu, irridu mmorru lura għan-numru 43 fejn il-Papa Benedittu jitkellem fuq l-Insara, il-Lhud u l-l-Iskritturi Mqaddsa. Interessanti ninnutaw illi f'dan il-paragrafu l-Papa jerġa' jtenni dak li kien qal il-Konċilju Vatikan II fid-Digriet tiegħu *Nostra Aetate,* Digriet li kien għamel riferiment għal dak li kiteb l-Appostlu Pawlu fil-kapitli 9-11 tal-Ittra lir-Rumani. Din id-darba fil-kuntest tal-Iskritturi Mqaddsa.

Anke hawn, nixtieq inġib dak li kiteb il-Papa: "Wara li ġibna quddiem għajnejna ir-relazzjoni intima li hemm bejn il-Ġdid u l-Antik Testment, irridu issa nħarsu b'mod naturali lejn dik ir-rabta speċjali li din ir-relazzjoni nisslet bejn l-Insara u l-Lhud...il-Papa Ġwanni Pawlu II sejħilhom 'ħutna l-għeżież fil-fidi ta' Abraham, il-Patrijarka tagħna'".

Il-Papa jistqarr li din ir-rabta speċjali ma tnaqqasx il-mumenti ta' diskontinwità li l-Ġdid Testment jistqarr li għandu fir-rigward tal-istituzzjonijiet tat-Testment il-Qadim, u lanqas ma tnaqqas it-twemmin nisrani li f'Ġesù Kristu, Messija u Iben ta' Alla, sabu l-milja tagħhom fl-Iskritturi kollha. Imma din id-differenza mgħandhiex timplika ostilità reċiproka.

"L-eżempju ta' San Pawl (Rum 9-11) juri li atteġġjament ta' rispett, stima u mħabba għall-poplu Lhudi huwa l-uniku atteġġjament nisrani veru fis-sitwazzjoni preżenti, li hija parti mill-pjan pożittiv ta' Alla: 'Alla ma jreġġax lura d-doni u s-sejħa tiegħu!'" (Rum 11, 28-29).

Benedittu XVI ifakkar l-eżempju sabiħ li jġib San Pawl: aħna, bħala Insara, bħala fergħa selvaġġa, ġejna mlaqqma fis-siġra taż-żebbuġa t-tajba, jiġifieri l-Poplu tal-Patt. "Fi kliem ieħor, aħna nirċievu s-sustanza mill-istess għeruq spiritwali. Niltaqgħu bħala aħwa li matul l-istorja kellhom relazzjoni mhux dejjem feliċi, imma li issa hija relazzjoni impenjata biex jinbnew pontijiet ta' ħbiberija dejjiema. Kif kien qal l-Papa Ġwanni Pawlu II: 'Għandna ħafna li jgħaqqadna. Flimkien nistgħu naħdmu għall-paċi, il-ġustizzja u għal dinja aktar umana u fraterna'".

Il-Papa jagħlaq dan il-paragrafu b'dawn il-kelmiet: "Nixtieq nistqarr għal darb'oħra kemm il-Knisja tgħożż id-djalogu tagħha mal-Lhud...tajjeb li jinħolqu opportunitajiet għal laqgħat flimkien li jgħinu fl-għarfien u fl-istima reċiproka, fil-kollaborazzjoni u anke fl-istudju tal-Iskritturi Mqaddsa".